

**TURKULAISTEN KORKEAKOULUJEN
ALUEELLISEN KEHITTÄMISEN
STRATEGIA 2006–2012**

Sisällys

1	Saatteeksi	3
2	Alueen ja toimintaympäristön muutos strategisena lähtökohtana	4
3	Turkulaisten korkeakoulujen alueellisen kehittämistyön yhteiset peruslinjaukset	6
4	Toimintalinja 1: Yhteiskunnallinen vastuu – korkeakoulut kehittävät yhdessä alueen hyvinvointia, sosiaalista ja kulttuurista pääomaa ja kestäväää kehitystä	9
	Toimintalinja 2: Kansainvälisyys – Korkeakoulut edistävät alueen kansainvälistymistä ja kehittävät kansainvälistä yhteistyötä	13
	Toimintalinja 3. Yrittäjyys – Korkeakoulut kehittävät yhteistyössä alueen yrittäjyyttä, yrittäjyyskoulutusta ja yritysten toimintaedellytyksiä	16
	Toimintalinja 4. Korkeakouluyhteistyö – Korkeakoulut vahvistavat keskinäistä yhteistyötään alueen hyväksi	19
LIITTEET		
	1. Turkulaiset korkeakoulut	24
	2. Lounainen Suomi korkeakoulujen toimintaympäristönä	26
	3. Julkiset aluetoimijat	27

SAATTEEKSI

Turun yliopiston rehtori Keijo Virtanen nimesi 5.10.2004 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotus opetusministeriön edellyttämäksi Turun seudun yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteiseksi aluestrategiaksi ja siihen sisällytettäviksi hankkeiksi. Työryhmän puheenjohtajaksi määrättiin Turun yliopiston vararehtori Harri Andersson.

Työryhmän jäseniksi kutsuttiin hallintojohtaja Roger Broo (Åbo Akademi), apulaiskaupunginjohtaja Kaija Hartiala (Turun kaupunki), asiamies Jarkko Heinonen (Turun kauppamari), kehitysjohtaja Jari Kauppila (Varsinais-Suomen TE-keskus), hallintojohtaja Tuula Lind (Turun kauppakorkeakoulu), vararehtori Olli Mertanen (Turun ammattikorkeakoulu), sivistystoimentarkastaja Tarja Nuotio (Länsi-Suomen lääninhallitus), vt. yksikönjohtaja Sanna Uusipaikka (Diakonia-ammattikorkeakoulu), erikoissuunnittelija Eira Saari-Lahoniitty (Varsinais-Suomen liitto), yliopettaja Pekka Vartiainen (Humanistinen ammattikorkeakoulu), prefekt Inger Westerlund (Yrkeshögskolan Sydväst). Diakonia-ammattikorkeakoulun edustajaksi nimettiin sittemmin nimitetty yksikönjohtaja Eila Hannula.

Ryhmän sihteereinä toimivat aluekehittämisspällikkö Jaana Puukka (Turun ammattikorkeakoulu) ja suunnittelija Tia Loukkola (Turun yliopisto).

Ryhmä on kokoontunut 12 kertaa. Strategiatyötä käynnistettäessä työryhmä tutustui vuonna 2002 laadittuun ensimmäiseen alueen korkeakoulujen yhteiseen strategia-asiakirjaan ja toimintaympäristöä ohjaaviin asiakirjoihin sekä perehtyi Varsinais-Suomen alueen erityispiirteisiin. Tämän taustatyön jälkeen ryhdyttiin hahmottelemaan yhteistä alueen tarpeista lähtökohdansa ammentavaa strategiaa.

Saatuun työnsä valmiiksi työryhmä luovutti yliopistoille ja ammattikorkeakouluille ehdotuksensa Turun yhteiseksi alueellisen kehittämisen strategiaksi, minkä jälkeen kukin korkeakoulu käsitteli asiaa omassa organisaatiossaan. Diakonia-ammattikorkeakoulu hyväksyi asiakirjan 16.8.05, Yrkeshögskolan Sydväst 1.9.05, Turun ammattikorkeakoulu 8.9.05, Turun kauppakorkeakoulu 16.9.05, Humanistinen ammattikorkeakoulu 19.9.05 sekä Turun yliopisto ja Åbo Akademi 22.9.05.

ALUEEN JA TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOS STRATEGISENA LÄHTÖKOHTANA

Globalisaation edetessä osaamisen keskiöön nousevat korkea osaaminen ja luova työ, yritysten dynaamisuus ja innovatiivisuus. Teknologiaetureista siirrytään sisältöetureihin ja yhteiskunnalliseen kehittämiseen, mikä edellyttää sosiaalisia innovaatioita.

Väestön ikääntyminen johtaa palvelutuotannon rakenteiden uudistamiseen. Yksityisten ja puolijulkisten palveluntarjoajien osuus kasvaa. Bioalat, lääketiede, bioteknologia ja hyvinvointiteknologia kehittyvät.

Informaatiotalous eli informaation, tiedon ja osaamisen merkitys tuotannossa kasvaa. Avainkäsitteitä ovat liikkuvuus, keskinäinen riippuvuus, verkostomainen organisaatiomuoto ja innovaatioille perustuva tuottavuuden kasvu. Paineet erikoistumiseen ja yhteistyöhön kasvavat.

Elämystuotanto nousee neljänneksi tuotantomuodoksi perustuotannon, teollisen tavara- tuotannon ja palvelutuotannon rinnalle. Muotoilu, luovien toimialojen merkitys ja kulttuuri-osaaminen korostuvat. Suuri osa taloudesta on aineetonta: merkkien, informaation, palvelusuoritteiden ja elämysten tuotantoa ja kulutusta.

Globalisoituminen ja verkottunut tietoyhteiskunta vauhdittavat koulutuksen ja tutkimuksen kansainvälistymistä ja kansalliset rajat ylittävää kilpailua. Kilpailussa pärjäävät ne, jotka tekevät yhteistyötä ja edistävät kumppaneidensa oppimista alueellisessa innovaatioverkostossa. Maailmanlaajuisten markkinoiden vastavoimana on vahva alue- ja paikallisyhteisö, joka uudistaa osaamistaan.

Aluejärjestelmät ovat väliaikaisia instituutioiden, ihmisten, tarkoitusten ja käytäntöjen synnyttämiä kokonaisuuksia. Alueet rakentuvat sosiaalisen ja taloudellisen toiminnan kautta ja ovat niiden suhteen myös toisistaan poikkeavia. Globaalissa taloudessa alueet ovat osa keskinäisen riippuvuuden järjestelmää, jolle on ominaista jatkuva muutos ja vuorovaikutus.

Alueellista uusajattelua syntyy jatkuvasti. Muutosten kautta aluetoimijat saavat mahdollisuuksia uudistaa alueverkkoja ja niihin perustuvaa alueyhteistyötä. Eurooppalaisessa aluekehityksessä puhutaan kaupunkiseutujen aikakaudesta, jossa kaupungit ja niiden varaan rakentuneet seudut ovat keskeisiä aluetoimijoita.

Erilaiset tiedon ja tietämisen muodot edistävät alueiden kilpailukykyä, talouskasvua ja hyvinvointia. Tietoyhteiskunnassa ja oppivassa taloudessa uuden tiedon omaksumiskyky on talouskehityksen avaintekijä. Tämä näkyy maakuntien ja kaupunkiseutujen pyrkimyksinä kehittyä keskeisiksi tai jopa välttämättömiksi elementeiksi oppimis- ja innovaatioprosesseissa.

Varsinais-Suomen vahvuutena on sijainti Itämeren rannalla, monipuolinen saaristo, yhteydet eteläiseen Skandinaviaan, kaksikielisyys sekä monipuolinen elinkeinorakenne, jota vahvat korkeakoulut, osaamiskeskukset ja tietoyhteiskunnan huippuosaaminen palvelevat. Varsinais-Suomi ja sen kaupunkiseudut ovat näkyvästi mukana uuden talouden kehityksessä mm. ICT- ja bioklusterillaan.

Seutukunnista on tullut tärkeitä aluetoimijoita ja aluekehitysyksiköitä. Aluetaloudessa menestyvät seudut vahvistavat verkostosuhteita ja vaikuttavat talouskehitykseen ja hyvinvointiin. Kehittyneet kaupunkiseudut ja seutukunnat ovat osaamisen ja elinkeinoelämän vuorovaikutuksen keskittymiä. Niiden taustalla on tietointensiivisiä instituutioita, kuten korkeakouluja ja erilaisia koulutus- ja kehittämissyksiköitä. Seutukunnat ovat myös perinteisen ja uuden osaamisen sekä kuntien välisen yhteistyön alueita ja sosiaalisen vuorovaikutuksen keskittymiä.

Aluekehityksessä ja alueiden erilaistumisessa on tärkeää tunnistaa kehityksen perusedellytykset ja niiden synnyttämä kilpailuetu. Kilpailuetua tarjoavat sellaiset toimintaympäristöt, jotka parhaiten täyttävät yritysten sijaintipaikkavaatimukset ja toimintaedellytykset. Menestystekijöitä ovat myös elämisen laatuun liittyvät tekijät, kuten julkisten palvelujen saatavuus sekä viihtyisä ja turvallinen asuinympäristö.

Turkulaisten korkeakoulujen yhteisessä aluestrategiassa on määritelty neljä toimintalinjaa, joiden kautta koulutusta, tutkimusta ja kehittämistyötä kanavoidaan osaksi aluemuutosta. *Yhteiskunnallisen vastuun* toimintalinjassa korostetaan alueen hyvinvoinnin edistämistä terveyden, sosiaalisen ja kulttuurisen pääoman sekä ympäristön kestävä kehityksen suhteen. *Kansainvälistymisen ja kansainvälisen yhteistyön* toimintalinjassa painotetaan mm. alueen vetovoimaisuutta sekä korkeakoulutuksen ja aluetoimijoiden yhteistyötä.

Aluestrategian kolmas toimintalinja keskittyy *yrittäjyyteen, yrittäjäkoulutukseen sekä yritysten toimintaedellytysten kehittämiseen*. Tiedon tuotteistamisella on keskeinen sija alueen innovaatioympäristön kehittämisessä ja teknologian siirrossa. Neljäs toimintalinja eli *korkeakoulujen keskinäisen yhteistyön vahvistaminen* tukee edellä mainittujen toimintalinjojen strategisten tavoitteiden toteuttamista.

TURKULAISTEN KORKEAKOULUJEN ALUEELLISEN KEHITTÄMISTYÖN YHTEISET PERUSLINJAUKSET

Visio 2012

Turkulaiset korkeakoulut muodostavat monialaiseen osaamiseen, tiiviiseen yhteistyöhön ja toimijoiden profiilien mukaiseen työnjakoon perustuvan korkeatasoisen ja kansainvälisesti tunnetun korkeakoulutuksen ja tutkimuksen keskittymän, joka ylläpitää ja edistää alueen hyvinvointia, talouskasvua ja monipuolista kulttuurielämää.

Tämä asiakirja on turkulaisten korkeakoulujen tahdonilmaus, joka on syntynyt keskeisten aluekehittäjien ja sidosryhmien kanssa tehdyn strategiatyön tuloksena.

Korkeakoulujen aluetoiminnan painopisteenä on Lounainen Suomi, jolla tarkoitetaan ensisijaisesti Varsinais-Suomen maakuntaa. Huomiota on kiinnitetty myös Turun yliopiston ja Turun kauppakorkeakoulun toimintaan Satakunnassa, Åbo Akademin ja Yrkeshögskolan Sydvästin erityistehtävään ruotsinkielisen alueen kehittäjänä sekä lounaisen Suomen, erityisesti Turun kaupungin, kansalliseen ja kansainväliseen asemaan Tukholman-Pietarin akselilla ja Itämeren alueella.

Toimintaympäristössä keskeisiä tavoitteita ovat korkea elämisen laatu, sosiaalisen pääoman vahvistaminen, uuden yritystoiminnan synnyttäminen sekä alueen kansainvälisen kilpailukyvyyn ja houkuttelevuuden lisääminen. Näiden saavuttamiseksi on tarkoituksenmukaisesta kehittää innovatiivisuutta, luovuutta sekä korkeaa osaamista edistävää alueellista yhteistyötä, jossa korkeakouluilla on keskeinen asema.

Toiminta-ajatus

Turkulaiset korkeakoulut osallistuvat lounaisen Suomen alueelliseen kehittämistyöhön tutkimustiedon ja osaavan työvoiman tuottajina sekä tiedon, luovuuden, asiantuntemuksen ja osaamisen välittäjinä. Korkeakoulut toteuttavat yhteistyötä omien tehtäviensä ja profiiliensa mukaisesti toimimalla tiiviissä vuorovaikutuksessa keskenään sekä alueen keskeisten toimijoiden kanssa.

Asiakirjan lähtökohdat

Turkulaisten korkeakoulujen yhteinen alueellisen kehittämistyön asiakirja perustuu mm.

I opetusministeriön ohjeistuksiin ja strategioihin:

- opetusministeriön esitys korkeakouluille, että ne päivittävät alueillaan yhteiset alueellista kehittämistä koskevat strategiansa (2004).
- opetusministeriön toimintaa ohjaavat strategiat, joita ovat Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma 2003–2008, opetusministeriön aluestrategia, koulutus- ja tiedepolitiikan aluestrategia ja opetusministeriön toiminta- ja taloussuunnitelma

II Varsinais-Suomen kehitystä ohjaaviin aluekehittämissasiakirjoihin:

- Varsinais-Suomen maakuntasuunnitelma 2025, Varsinais-Suomen maakuntaohjelma, maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma, Turku-strategia sekä seutukuntien kehittämisohjelmat.

III elinkeinoelämän strategioihin (kuten Turku Science Parkin eri toimialoille luomat strategiat)

Osapuolet

Osapuolina ovat lounaisen Suomen alueella toimivat korkeakoulut eli Turun yliopisto, Åbo Akademi, Turun kauppakorkeakoulu, Turun ammattikorkeakoulu sekä Diakonia-ammattikorkeakoulun, Humanistisen ammattikorkeakoulun ja Yrkeshögskolan Sydvästin Turun yksiköt.

Näkemyks alueellisesta yhteistyö- ja kehittämisstrategiasta

Turkulaisten korkeakoulujen alueellinen yhteistyö- ja kehittämisstrategia on yhteinen näkemys voimavarojen suuntaamisesta alueellisen kehittämistehtävän mukaisesti. Se perustuu korkeakoulujen, Turun kaupungin, Varsinais-Suomen liiton, Turku Science Parkin sekä muiden keskeisten aluetoimijoiden strategisiin painotuksiin, joita yhdistävät sitoutuminen korkeaan osaamistasoon, teknologian edistämiseen sekä innovatiivisen yritystoiminnan kehittämiseen erityisesti seuraavilla aloilla: bio- ja terveysala, informaatio-

tioteknologia, kulttuuriala, ympäristöala sekä materiaaliala, joka painottuu metalli-, meri- ja graafiseen teollisuuteen.

Korkeakoulujen alueellinen yhteistyö on osapuolten jatkuvaan vuorovaikutukseen perustuva prosessi, jossa tarkennetaan yhteistyön ja työnjaon linjauksia sekä arvioidaan alueellisen kehittämistyön tuloksia. Strategiatyö on yhteistä oppimista, jossa korkeakoulut ja sidosryhmät kehittävät yhteistyömuotojaan. Korkeakoulut perustavat säännöllisiä yhteydenpidon foorumeita vuoropuhelun edistämiseksi. Aluevaikuttavuuden tukemiseksi perustetaan korkeakoulujen yhteinen foorumi, joka seuraa ja arvioi strategian toteuttamista säännöllisesti.

Korkeakoulujen yhteiset strategiset linjaukset ja niiden toteuttaminen

Osapuolet osallistuvat tehtäviensä ja profiiliensa mukaisesti strategisten toimintalinjausten yhteydessä esitettyjen toimenpiteiden ja hankkeiden jatkovalmisteluun sekä etsivät yhdessä mahdollisuuksia tiivistyvään yhteistyöhön ja toimintojen päällekkäisyyksien poistamiseen.

Osapuolet seuraavat strategisten toimintalinjausten ja niitä toteuttavien toimenpiteiden ja hankkeiden etenemistä erillisten toteutussuunnitelmien mukaisesti.

Toimintalinjausten ja niihin liittyvien toimenpiteiden ja hankkeiden toteuttajina toimivat myös korkeakoulujen yhteistyökumppanit.

Toimintalinjaukset ovat aluelähtöisiä ja ne perustuvat alueen perinteisten ja nousevien uusien voimavarojen tunnistamiseen.

Toimintalinja 1

Yhteiskunnallinen vastuu – korkeakoulut kehittävät yhdessä alueen hyvinvointia, sosiaalista ja kulttuurista pääomaa ja kestävää kehitystä

Toimintalinja 2

Kansainvälisyys – korkeakoulut edistävät alueen kansainvälistymistä ja kehittävät kansainvälistä yhteistyötä

Toimintalinja 3

Yrittäjyys – korkeakoulut kehittävät yhteistyössä alueen yrittäjyyttä, yrittäjyyskoulutusta sekä yritysten toimintaedellytyksiä.

Toimintalinja 4

Korkeakoulu-yhteistyö – korkeakoulut vahvistavat keskinäistä yhteistyötään alueen hyväksi.

1
YHTEISKUNNALLINEN VASTUU -
KORKEAKOULUT KEHITTÄVÄT YHDESSÄ
ALUEEN HYVINVOINTIA, SOSIAALISTA
JA KULTTUURISTA PÄÄOMAA JA
KESTÄVÄÄ KEHITYSTÄ

1. Turkulaiset korkeakoulut tiivistävät yhteistyötään lounaisen Suomen ja sen asukkaiden terveyden, hyvinvoinnin ja sosiaalisen pääoman edistämiseksi. Korkeakoulut kehittävät sosiaali- ja terveysalaa ja sen toimintamallien uudistamista tutkimus-, koulutus- ja täydennyskoulutusyhteistyöllä yhdessä alan organisaatioiden kanssa¹. Korkeakoulut käynnistävät alueen hyvinvointia edistäviä hankkeita sekä rakentavat kehittämisfoorumeja yhteistyössä alueen keskeisten toimijoiden kanssa². Terveysalalla yhteistyötä laajennetaan Satakuntaan.
  - *Korkeakoulut osallistuvat WHO:n yhteistyökeskuksena toimivan Itämeren Alueen Terveet Kaupungit Ry:n toimintaan yhteistyössä Turun kaupungin ja Kansaneläkelaitoksen kanssa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi koko Itämeren alueella.*
  - *Yliopiston lääketieteen ja ammattikorkeakoulun terveysalan hoitotyön opetusyhteistyötä kehitetään edelleen mm. alueen väestölle tarjottavana palvelutoimintana. Vastaavaa opetusyhteistyötä kehitetään myös hammaslääketieteessä. Terveystieteiden maisteritutkinnon opetusharjoittelu suoritetaan pääasiassa ammattikorkeakouluissa. Turun ammattikorkeakoulu ja Yrkeshögskolan Sydväst toteuttavat yhteistyössä alueen väestön terveyttä ja hyvinvointia edistäviä kaksikielisiä hankkeita.*
  - *Korkeakoulut osallistuvat alueen sosiaali- ja terveydenhuollon teknologioiden ja toimintamallien kehittämiseen yhteistyössä ICT Turku Oy:n sekä alan julkisten ja yksityisten organisaatioiden kanssa. Vuonna 2006 Runosmäkeen valmistuvasta Turun kaupungin terveysasemasta kehitetään kaupungin terveystoimen, yliopiston, ammattikorkeakoulun ja ammatti-instituutin yhteinen opetus- ja kehityskeskus, jossa terveydenhuollon uusimpia toimintamalleja ja teknologioita kehitetään ja testataan.*
  - *Turun yliopiston lääketieteen perusopetusta ja täydennyskoulutustarjontaa suunnataan Varsinais-Suomen ja Satakunnan seutukuntiin. Täydennyskoulutustarjontaa levitetään seutukuntien terveyskeskuksiin verkko-opintojen sekä moniammatillisille ryhmille suunnatun valmennuksen avulla. Oppimismallia laajennetaan korkeakouluyhteistyönä ammattikorkeakoulujen sosiaali- ja terveysaloille ottaen huomioon ruotsinkielisen saariston tarpeet.*
  - *Korkeakoulut kehittävät yhteistyössä monialaista lasten ja nuorten tutkimuskeskusta, joka vastaa mm. terveydestä, syrjäytymisestä, oppimisvaikeuksista ja sosiaalisista ongelmista nouseviin tarpeisiin.*
  - *Korkeakoulut, erityisesti Turun yliopisto ja Turun ammattikorkeakoulu kehittävät yhteistyössä alueen kuntien kanssa korkeakoulujen osaamisen hyödyntämistä asukkaiden fyysisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Työn taustalla on mm. Turun yliopiston pitkäaikainen osallistuminen Turun kaupungin liikuntatoimen kehittämiseen ja koulut liikkeelle -hankkeeseen.*
2. Turkulaiset korkeakoulut sekä alueen keskeiset ympäristöalan toimijat³ tiivistävät yhteistyötään monitieteisessä ympäristöalan koulutuksessa, tutkimuksessa ja alueen ympäristön tilan seurannassa⁴. Korkeakoulut osallistuvat Lounais-Suomen ympäristöstrategiatyöhön, jossa sovitaan pysyvistä yhteistyöjärjestelyistä. Yhteistyön painopisteenä on ympäristönsuojelun lisäksi kehittävä toiminta, jossa huomioidaan alueen elinkeinojen sekä kulttuuri- ja rakennetun ympäristön tarpeet kestävä kehityksen mukaisesti.

- *Korkeakoulut ja alueen keskeiset ympäristöalan toimijat muodostavat monitieteisen meritutkimuskeskittymän, joka tukee tavoitetta Suomen ympäristökeskuksen ja Merentutkimuslaitoksen meritutkimustoimintojen alueellistamiseksi.*
- *Yhteistyötä tiivistetään Saaristomereen ja sen valuma-alueeseen kohdistuvassa tutkimuksessa ja kehittämistyössä. Tuetaan Pro Saaristomeren -hanketta. Rannikkovyöhykkeen monimuotoisuustutkimus keskitetään Turkuun.*

3. Kulttuuri vahvistaa alueen identiteettiä, edistää asukkaiden hyvinvointia ja viihtyvyyttä sekä vaikuttaa positiivisesti asuinpaikan valintaan ja yritysten sijoittumiseen. Korkeakoulut kehittävät Turun ja koko Varsinais-Suomen tunnettuutta kulttuuriosaamisen ja luovuuden kansainvälisesti merkittävänä keskittymänä. Kulttuurielämän vireyttä ja kulttuuritoimijoiden määrän kasvua lisäävät alueen korkeakouluista valmistuvat alan ammattilaiset⁵. Korkeakoulut ja aluetoimijat vahvistavat kumppanuusyhteistyötään, jolla edistetään maakunnan kulttuurialan kehitystä, tapahtumatarjontaa, liiketoimintaa ja projekteja. Alueen toimijat sitoutuvat kulttuurialan laaja-alaiseen kehittämiseen ja toimivat yhdessä mm. kulttuuripääkaupunkistatuksen saamiseksi Turulle vuodeksi 2011.

- *Korkeakoulut tiivistävät kulttuurialan yhteistyötä järjestämällä yhdessä alan koulutusta lähtökohtanaan alueelliset osaamistarpeet. Musiikin alan korkeakouluopiskelijoiden liikkuvuutta ja opetustarjontaa edistetään MUSICARE-hankkeessa, jonka toteuttamiseen osallistuvat Turun yliopiston, Åbo Akademin ja Turun ammattikorkeakoulun lisäksi myös Turun konservatorio ja Turun filharmoninen orkesteri.*
- *Nuorten kulttuuriosaajien alueellista työllistymistä edistetään osaamiskeskustoiminnassa (nykyisin Kulttuurituotannon osaamiskeskus Kulturo) ja ARSMEDIAssa, joiden toimintaan korkeakoulut osallistuvat aktiivisesti. Korkeakoulut kehittävät yhteistyössä myös kulttuurialan yrittäjyysvalmiuksia ja liiketoimintaosaamista.*
- *Nk. Elämysturismi muodostaa tulevaisuudessa yhä suuremman osan turismin kasvusta erityisesti saaristossa. Tätä kehitystä tukeakseen ja taatakseen kestävän turismin paikallisen kasvun ja korkean tason korkeakoulujen täydennyskoulutuskeskukset ja avoimet yliopistot koulutusta – myös ruotsiksi – erityisesti kulttuurin, ympäristön, saaristotutkimuksen ja yrittäjyyden aloilla sekä kielissä.*
- *Korkeakoulut osallistuvat lasten kulttuuritoiminnan kehittämiseen toimimalla mm. lasten kulttuurikeskuksen saamiseksi alueelle (Taikalamppu-verkosto).*
- *Korkeakoulut kehittävät yhteistyössä digitaalisen sisältötuotannon koulutusta, tutkimusta ja kehittämistoimintaa mm. DISKO-hankkeessa yhteistyössä työelämän kanssa tavoitteenaan vahvistaa Varsinais-Suomen asemaa audiovisuaalisen ja digitaalisen sisältötuotannon kansallisena keskuksena.*
- *Korkeakoulut selvittävät mahdollisuudet muotoilukeskuksen perustamiseksi Turkuun.*
- *Turun yliopisto kehittää Satakunnassa kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelmaa, joka vastaa alueen kulttuuri- ja talouselämän tarpeisiin. Turun yliopisto ja Turun kaupparinkeakoulu kehittävät yhteistoimintaansa Porin yliopistokeskuksessa sekä tiivistävät yhteyksiään tekniikan opetukseen.*
- *Korkeakoulut edesauttavat omalta osaltaan maahanmuuttajille suunnattujen kulttuuripalvelujen kehittämistä.*

4. Yhteiskuntavastuuajattelu⁶ on leviämässä globaaleista yrityksistä pk-yrityksiin ja julkiselle sektorille. Tätä kehitystä tukemaan on Turun kauppakorkeakouluun perustettu Suomen ensimmäinen vastuulliseen liiketoimintaan erikoistunut verkostona toimiva tutkimus-, koulutus- ja kehitysyksikkö⁷. Turun ammattikorkeakoulu puolestaan kehittää maan ensimmäisenä korkeakouluna toimintaansa systemaattisella yhteiskuntavastuuraportoinnilla. Turkulaiset korkeakoulut edistävät alueellaan yhteiskuntavastuuta ja kestävästä kehitystä noudattamalla eettisesti korkeatasoisia periaatteita kaikessa toiminnassaan. Ne kehittävät opetusta, tutkimusta ja kolmatta tehtävää kestävästä kehityksen vaatimukset huomioiden.
- *Korkeakoulut tarjoavat kestävästä kehityksen yleissivistävää ja alan erityistehtäviin valmentavaa koulutusta. Korkeakoulut ottavat opetuksessaan huomioon Baltic 21E -ohjelman⁸ tavoitteet.*
  - *Korkeakoulut käynnistävät kestävästä kehitykseen ja yhteiskuntavastuuseen liittyviä tutkimus- ja kehittämishankkeita sekä rakentavat keskustelu- ja kehittämisfoorumeja.*
  - *Korkeakoulut levittävät alueensa yrityksiin ja muihin organisaatioihin kestävästä kehityksen ja yhteiskuntavastuun hyviä käytänteitä ja osaamista kolmannen tehtävän mukaisesti.*
5. Hyvinvoinnin ja elämänhallinnan vahvistamiseksi kansalaisilla tulee olla mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäröivään yhteiskuntaan. Turkulaiset korkeakoulut tukevat osallisuutta ja kasvua aktiiviseen ja demokraattiseen kansalaisuuteen osallistumalla yhteiskunnalliseen keskusteluun, edistämällä kansalaisvaikuttamista vahvistavaa koulutusta⁹ ja tutkimusta sekä kehittämällä kansalaisvaikuttamisen kanavia.
- *Korkeakoulut edistävät asukkaiden osallistumista elinympäristönsä kehittämiseen hankkeilla, joissa arkielämä tuodaan lähemmäksi päätöksentekoa ja yhdeksi sitä ohjaavaksi tekijäksi. Osallisuushankkeilla synnytetään mm. alueprojekteja, joissa toiminnan painopisteinä ovat vuorovaikutuksen lisääminen päätäjien ja asukkaiden välillä, yhteisöllisyyden voimistaminen sekä erilaisten vaikuttamismenetelmien kehittäminen yhdyskuntien suunnittelussa.*

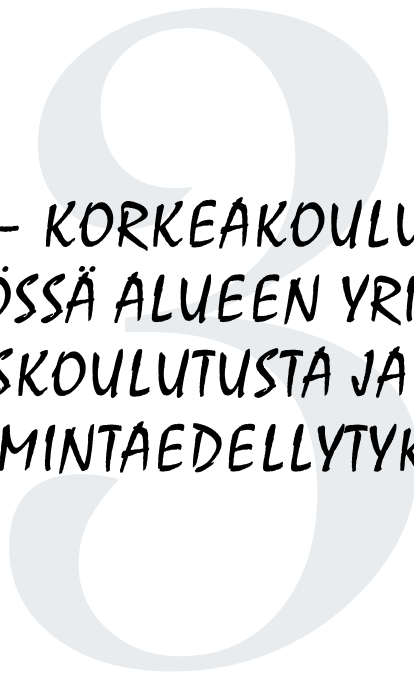
KANSAINVÄLISYYS - KORKEAKOULUT
EDISTÄVÄT ALUEEN KANSAINVÄLISTYMISTÄ JA
KEHITTÄVÄT KANSAINVÄLISTÄ YHTEISTYÖTÄ

Turkulaiset korkeakoulut edistävät kansainvälisellä toiminnallaan alueen kehitystä. Alueen ja koko Suomen väestökehitys on johtamassa tilanteeseen, jossa kotimainen työvoiman tarjonta ei riitä kattamaan työvoimatarvetta. Uutta työvoimaa tarvitaan erityisesti palvelualoilla ja korkean osaamisen aloilla. Muiden suomalaisten korkeakoulujen tapaan kansainvälisessä vertailussa turkulaisten korkeakoulujen kansainvälisten tutkinto- ja vaihto-opiskelijoiden, opettajien ja tutkijoiden määrät ovat vähäisiä.

6. Synnyttääkseen laajan kansainvälisen yhteisön, joka tukee alueen luovuutta, vetovoimaa ja innovatiivisuutta sekä vahvistaa alueen kansainvälistä profiloitumista ja näkyvyyttä korkean osaamisen keskuksena turkulaiset korkeakoulut yhdistävät voimansa. Ne lisäävät yhteistyötään tutkimuksen kansainvälisissä tukipalveluissa. Ne kasvattavat kansainvälisten tutkinto- ja vaihto-opiskelijoiden määrää tutkijakoulujen, maisteriohjelmien ja ammattikorkeakoulututkintojen avulla. Vieraskielistä opetustarjontaa keskitetään niille koulutustasojen ja -aloille, joilla on ulkomaista koulutuskysyntää ja jotka tukevat alueen ja Suomen korkean osaamisen työvoimatarvetta.
7. Korkeakoulut tukevat yhteisvoimin monikulttuurisuuden nousua alueen voimavaraksi edistämällä ulkomailta muuttaneiden kotouttamista suomen ja ruotsin kielen ja suomalaisen kulttuurin opetuksella ja muulla koulutuksella yhteistyössä työvoimaviranomaisten kanssa. Korkeakoulut järjestävät maahanmuuttajille ammatillista osaamista päivittävää täydennyskoulutusta sekä yrittäjyyskoulutusta yhteistyössä muiden alue toimijoiden kanssa. Korkeakoulut kantavat vastuuta eri kulttuureista tulleista opiskelijoista, tutkijoista ja opettajista. Ne hyödyntävät monikulttuurisuutta omassa toiminnassaan ja yhteistyössään sekä edistävät myönteisen asenneilmaston syntyä.
8. Korkeakoulut vahvistavat yhteistoimintaansa lähialueilla alueen tavoitteiden mukaisesti. Ruotsinkielisten korkeakoulujen vahvoja pohjoismaisia yhteyksiä hyödynnetään korkeakoulujen ja alueen pohjoismaisen yhteistyön vahvistamiseksi sekä kaksikielisuuden nostamiseksi alueen voimavaraksi. Korkeakoulut osallistuvat aktiivisesti Itämerikeskuksen rakentamiseen, Turun kaupungin ja Varsinais-Suomen liiton Itämeriyhteistyön vahvistamiseen sekä siihen liittyvien toimintaohjelmien valmisteluun tuomalla yhteistyöhön omat verkostonsa, joita ovat mm. Itämeren alueen terveet kaupungit -verkosto, Turun yliopiston koordinoima Itämeren alueen yliopistoverkosto, Åbo Akademin pohjoismainen Itämeriyhteistyö sekä ammattikorkeakoulujen Itämeren alueen kestävä kehityksen verkosto ja Turun kaupparakkeakoulun Pan-Eurooppakeskuksen Itämereen liittyvä tutkimustoiminta.
9. Korkeakoulut tukevat alueen kansainvälistymistavoitteita EU:n sisällä ja globaalilla tasolla laajojen ja vakiintuneiden koulutus- ja tutkimusyhteistyöverkostojensa avulla. Korkeakoulut tiivistävät yhteistyötään EU:n ulkopuolelle suuntautuvassa toiminnassa mm. Aasian ja latinalaisen Amerikan yhteistyössä. Yhteistoimintaa rakennetaan myös Turun yliopiston kehitysmaatutkimuksen, Turun ammattikorkeakoulun monialaisen Afrikka-yhteistyön, Diakonia-ammattikorkeakoulun Turun yksikön kehittämishankkeiden sekä aluetoimijoiden aloitteiden yhteen sovittamiseksi.
10. Korkeakoulut hyödyntävät kansainvälisessä yhteistyössä kansallisia ohjelmia sekä Pohjoismaisen ministerineuvoston ja Euroopan unionin ohjelmia ja rahoitusmahdollisuuksia mm. tutkimuksen puiteohjelmia ja rakennerahasto-ohjelmia osallistuen alueelliseen kehittämiseen yhdessä elinkeinoelämän ja julkisen sektorin organisaatioiden kanssa ja pyrkien korkeakoulurajat ylittäviin hankkeisiin.

11. Yhteistyön kehittämiseksi perustetaan pysyvä yhteistoimintaryhmä, joka kehittää korkeakoulujen kansainvälistä yhteistyötä ja toimii tiiviissä vuorovaikutuksessa alueen kansainvälistymisestä vastaaviin tahoihin. Yhteistoimintaryhmä koostuu korkeakoulujen nimeämistä kansainvälisistä vastuuhenkilöistä. Yhteistoimintaryhmän tehtävänä on konkreettisen yhteistyön käynnistäminen ja toteuttaminen sekä hanke-esityksien laatiminen turkulaisten korkeakoulujen kansainvälisen yhteistyön tiivistämiseksi. Ehdotettu yhteistoimintaryhmä toteuttaa toimintalinjaa seuraavasti:

- *Korkeakoulujen käynnissä olevat kansainväliset yhteistyöhankkeet kartoitetaan. Uusia yhteistyömahdollisuuksia etsitään alakohtaisesti erityisesti alueen kärkialoilla. Tuloksia hyödynnetään uusien hankkeiden suunnittelussa ja korkeakouluyhteistyökumppaneiden löytämisessä.*
- *Korkeakoulut toteuttavat kansainväliseen opiskelijavaihtoon lähtevien ja tänne saapuvien opiskelijoiden orientaatiojaksoja osaksi yhteistyössä sekä kehittävät yhdessä ulkomaalaisten tutkinto- ja vaihto-opiskelijoiden tukipalveluja.*
- *Korkeakoulut toimivat yhteistyössä Turun kaupungin kanssa kansainvälisten tutkijoiden ja asiantuntijoiden sekä heidän perheidensä integroimiseen tarvittavien tukipalvelujen kehittämiseksi (päivähoito-, koulu- ja terveyspalvelut).*
- *Kansainvälistä opettaja-, tutkija- ja asiantuntijavaihtoa lisätään. Korkeakoulut kehittävät toimivia mekanismeja vierailevien asiantuntijoiden osaamisen hyödyntämiseksi ja jakamiseksi eri korkeakouluissa sekä alueen muissa organisaatioissa.*
- *Kansainvälisten vaihto- ja tutkinto-opiskelijoiden ristiinopiskelumahdollisuuksia lisätään rakentamalla yhteinen vieraskielisen opetuksen tarjotin, jota markkinoidaan aktiivisesti yhdessä sidosryhmien kanssa.*
- *Vieraskielisen opetuksen laatua kehitetään yhteistyössä tarjoamalla mm. yhteistä koulutusta vieraskieliseen opetukseen liittyvästä viestinnästä. Suomen kielen ja kulttuurin opetusta kehitetään yhteistyössä. Yhteistyötä tiivistetään myös vieraiden kielten opetuksen järjestämisessä erityisesti harvinaisten kielten osalta.*

YRITTÄJYYS - KORKEAKOULUT KEHITTÄVÄT
YHTEISTYÖSSÄ ALUEEN YRITTÄJYYTTÄ,
YRITTÄJYYSKOULUTUSTA JA YRITYSTEN
TOIMINTAEDELLYTYKSIÄ

Lounaisen Suomen talouden ja työllisyyden kasvu riippuu merkittävästi uusien yritysten syntymisestä ja kasvusta sekä olemassa olevien yritysten uusiutumisesta. Yrittäjyys tukee myös hyvinvointiyhteiskunnan palvelutason säilyttämistä. Kansainvälisessä ja myös kansallisessa vertailussa turkulaisissa korkeakouluissa tutkintonsa suorittaneista vain vähäinen määrä ryhtyy yrittäjiksi. Alueellista haastetta lisää se, että seuraavan kymmenen vuoden aikana 8000 varsinaissuomalaista yritystä vaihtaa omistajaansa.

12. Turkulaiset korkeakoulut osallistuvat myönteisen yrittäjyyskulttuurin ja yrittäjyysilmaston edistämiseen yhteistyössä alueen julkisen sektorin ja muiden yrittäjyyttä edistävien toimijoiden kanssa.
  - *Korkeakoulut edistävät yrittäjyyteen liittyvän tietoperustan vahvistamista tutkimuksella ja koulutuksella sekä käynnistävät yhteistyössä osaamista edistäviä hankkeita, rakentavat keskustelu- ja kehittämisfoorumeja sekä tuovat julki menestyvien yritysten ja yrittäjien tarinoita.*
13. Korkeakoulut osallistuvat keskeisellä panostuksella alueen innovaatioympäristön kehittämiseen ja teknologiansiirtotoimintaan osaamisintensiivisten yritysten lisäämiseksi. Korkean teknologian yhteistyötä kehitetään erityisesti Turku Science Parkin sekä osaamiskeskusohjelmien puitteissa. Hautomoverkoston yhteistyötä tiivistetään. Korkeakoulujen henkilöstön yritystoiminnan järjestämiseen etsitään yhdessä hyviä käytänteitä ja selkeitä menettelytapoja.
14. Korkeakoulut edistävät opiskelijoiden sisäistä ja ulkoista yrittäjyyttä ja uuden yritystoiminnan käynnistämistä.
  - *Opiskelijayrittäjyyttä edistetään monipuolisin keinoin mm. yrittäjyysopintojen, osuuskuntien, harjoitusyritystoiminnan, projektiopintojen sekä yrittäjyyspalvelujen avulla. Turun kauppakorkeakoulu edistää erityisesti akateemista yrittäjyyttä ja liiketoimintaosaamista. Käytännönläheistä yrittäjyyskoulutusta kehittävät alueen ammattikorkeakoulut: Turun ammattikorkeakoulun yrittäjyyskoulutus on avoin myös muiden turkulaisten korkeakoulujen opiskelijoille.¹⁰ Humanistinen ammattikorkeakoulu erikoistuu kulttuuriyrittäjyyteen, millä sektorilla Åbo Akademien panos vahvistuu kulttuuriin, filosofiaan ja yrityselämään keskittyvän Amos Anderson -lahjoitusprofessorin myötä avaten uusia yhteistyömahdollisuuksia.*
15. Alueen pk-yritysten avainhaasteita ovat globaali toiminta, osaamisen syventäminen, verkottuminen ja uuden teknologian hyödyntäminen. Turkulaiset korkeakoulut osallistuvat toimivien yrittäjien ja heidän yritystensä kehittämiseen ja omistajan sukupolvenvaihdosten tukemiseen.
  - *Korkeakoulut kehittävät yrityksille suunnattuja palveluja sekä koulutus- ja kehittämisprosesseja kasvun, johtamisen ja kansainvälistymisen tukemiseksi.*
16. Korkeakoulut perustavat yhteistyöfoorumin, joka kehittää niiden yrittäjyysyhteistyötä ja toimii tiiviissä vuorovaikutuksessa yrittäjäjärjestöjen sekä yksityisen ja julkisen sektorin toimijoiden kanssa täydentäen maakunnallisia yhteistyöfoorumeita. Yhteistyöfoorumi käsittelee mm. seuraavia asiakokonaisuuksia:

- *Korkeakoulujen käynnissä olevat yrittäjyys Hankkeet ja yrittäjyysyhteistyöhankkeet kar-
toitetaan. Uusia yhteistyömahdollisuuksia etsitään erityisesti alueen kärkialoilla bio-,
ICT-, terveys- ja kulttuurialoilla, ympäristöosaamisessa sekä meri- ja metallialalla. Tur-
ku Science Parkin alueelle rakentuvassa Koneteknologiakeskuksessa kehitetään
alueelle keskeisen teknologiateollisuuden innovaatiotoimintaa, osaamisen siirtoa ja
yrittäjyyttä yhteistyössä Turun ammatti-instituutin, Turun ammatillinen aikuiskoulutus-
keskuksen ja Koneteknologiateollisuus ry:n kanssa.*
- *Korkeakoulujen opiskelijoille tarjotaan laaja valikoima yrittäjyyskursseja sekä suomek-
si että ruotsiksi.*
- *Korkeakoulut lisäävät liiketoimintaosaamista koulutuksessa monialaisena yhteis-
työnä. Erityishuomion kohteeksi otetaan insinööri- ja opettajankoulutus sekä kulttuuri-
alan koulutus.*
- *Korkeakoulut kehittävät yhteistyötään yrittäjyyteen ja yrittäjyyskasvatukseen liittyvässä
tutkimuksessa ja T&K-toiminnassa¹¹.*
- *Korkeakoulut muodostavat yrittäjien ja yritysjohtajien kasvuosaamista vahvistavan kou-
lutus- ja valmennusverkoston, joka tarjoaa räätälöityä opetusta ja etäopetusta. Toimin-
nassa verkotutaan alueen ammatillisten oppilaitosten kanssa.*
- *Lounaispaikka-verkosto sekä Turun yliopiston, Turun kaupungin ja ICT-Turun yhteistyö
paikkatietoalalla vahvistavat alueen kehittymistä sijainti- ja paikannusteknologioihin
erikoistuvana sisällöntuotannon ja teknologioiden kehityskeskukseksi¹². Myös valta-
kunnallinen Paikkatietolainaamo, jonka TY toteuttaa, tukee paikkatietopalveluiden tuo-
tekehitystä Turun alueella¹³.*

KORKEAKOULUYHTEISTYÖ -
KORKEAKOULUT VAHVISTAVAT KESKINÄISTÄ
YHTEISTYÖTÄÄN ALUEEN HYVÄKSI

Korkeakoulut tekevät kehittämistoiminnassa, tutkimuksessa, koulutuksessa sekä kolmannen tehtävän puitteissa omien tehtäviensä mukaista yhteistyötä pyrkien korkeakoulusektorit ylittäviin yhteistyöprojekteihin. Yhteistyössä säilytetään yliopisto- ja ammattikorkeakoulusektoreille ominaiset profiilit ja vahvuudet. Korkeakoulut toimivat tiiviissä yhteistyössä aluetoimijoiden kanssa tulevaisuuden kehityslinjojen ja alueellisten osaamistarpeiden ennakoinniseksi ja toiminnan vaikutusten arvioimiseksi. Korkeakoulut lisäävät yhteistyötä ja vuoropuheluaan laatuhyvien käytänteiden kehittämiseksi.

17. Korkeakoulut kehittävät koulutustarjontaansa yhteistyössä. Tavoitteena on vahvistaa Varsinais-Suomessa toimivaa korkeakoulutusalueetta, jonka eri elementit tukevat toisiaan ja vastaavat alueen tulevaisuuden tarpeisiin. Tutkintokoulutuksen ja opintoasian hallintoon liittyvän yhteistyön kehittämiseksi perustetaan pysyvä yhteistoimintaryhmä, joka käsittelee mm. seuraavia asiakokonaisuuksia:
  - *Maisteriohjelmia ja ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja suunnitellaan ja kehitetään yhteistyössä tavoitteena päällekkäisen koulutustarjonnan välttäminen sekä alueen kehitystä ja innovatiivisuutta tukevien oppimispolkujen rakentaminen (pilottina esim. IT-alan koulutus ja Musicare).*
  - *Korkeakoulujen välistä opiskelija- ja opettajaliikkuvuutta lisätään. Sopimus joustavasta opinto-oikeudesta laajennetaan koskemaan yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välistä liikkuvuutta (Pilottina 2005 solmittu Turun yliopiston ja Turun ammattikorkeakoulun välinen JOO-sopimus).*
  - *Akateemiset rekrytointipalvelut sekä ammattikorkeakoulujen ura- ja rekrytointipalvelut tiivistävät yhteistyötään työpaikkojen välityksessä, opiskelijoiden neuvontapalveluissa sekä yrittäjyys Hankkeissa.*
18. Korkeakoulut jatkavat ja kehittävät seutukuntien kanssa käynnistynyttä maakuntakorkeakouluyhteistyötään korkeakoulujen alueellisen vaikuttavuuden ja aluekehitystoiminnan edistämiseksi, seutukuntien omien innovaatioympäristöjen vahvistamiseksi sekä seutukuntien ja yliseutukunnallista kehittämistä palvelevan avoimen, virtuaali- ja etäopetuksen tarjonnan ja toimintamallien kehittämiseksi. Toiminnassa huomioidaan seutukuntien yksilölliset tarpeet sekä korkeakoulujen keskinäinen työnjako.
19. Koulutuksen alueellisen tasa-arvon ja vaikuttavuuden lisäämiseksi täydennyskoulutustarjonnan työnjakoa vahvistetaan korkeakoulujen vahvuuksien pohjalta huolehtien samalla molempien kieliryhmien tarpeista. Avoimen yliopiston yhteistyötä kehitetään ja vahvistetaan opintojen tarjonnassa, markkinaohjauksessa ja etäopetuksessa. Alueellista aikuiskoulutusjärjestelmää uudistetaan yhtenäiseksi kokonaisuudeksi, jonka puitteissa koordinoitaan täydennyskoulutustarjontaa, rahoitushakemuksia sekä yhteishankkeita. Yhteistyötä tiivistetään erityisesti suurissa kansainvälisissä hankkeissa hankerahoituksen varmistamiseksi. Työnjakoa ja kasvavaa yhteistyötä alueen korkeakoulujen aikuiskoulutuksessa koordinoitaan olemassa olevien epävirallisten yhteistyömuotojen virallistamisen kautta. Myös maakunnan yhteistyöryhmän (MYR) suunnittelema koulutusosasto voisi saada tehtäväkseen aikuiskoulutuksen yleiskoordinaation.

20. Alueen innovaatioympäristön kehittämiseksi korkeakoulut tiivistävät T&K-yhteistyötään omien tehtäviensä ja vahvuuksiensa mukaisesti. Tässä yhteistyössä yliopistojen tutkimustehtävä painottuu perustutkimukseen sekä siihen perustuvaan soveltavaan tutkimukseen ja kehittämistoimintaan. Ammattikorkeakoulut puolestaan painottavat soveltavaa tutkimusta sekä työelämää ja aluekehitystä palvelevaa kehittämistoimintaa. Korkeakoulut tiivistävät yhteistyötään tutkimusta ja osaamisen siirtoa tukevien palvelujen järjestämisessä ja tehostavat toimintaansa osaamiskeskusyhteistyössä.

- *Yhteistyötä tiivistetään tiedon ja kokemusten vaihtamiseksi erityisesti immateriaalioikeuksiin sekä EU-tutkimushankkeisiin liittyvässä tiedottamisessa, neuvonnassa ja muussa toiminnassa.*

21. Korkeakoulut kehittävät yhteistyötään tukipalveluissa kuten kirjasto-, laite- ja IT-palveluissa. Yhteistoimintaa tehostetaan kirjastoalan ja tietopalveluverkoston kehittämiseksi korkeakoulujen ja Turun kaupunginkirjaston yhteistyönä.¹⁴ Kirjasto- ja tietopalveluyhteistyötä toteutetaan mm. seuraavasti:

- *Korkeakoulujen uusimuotoista tietopalveluyhteistyötä pilotoidaan vuonna 2006 valmistuvassa ICT-talon kirjastossa, josta rakennetaan tietopalvelujen teknologiaa, työmenetelmiä ja palvelukonsepteja kehittävä ja soveltava innovaatioympäristö.*
- *Korkeakoulut tehostavat elektronisten aineistojen hankintaan liittyvää yhteistyötä, kehittävät kokoelma- ja luettelointiyhteistyötään sekä selvittävät mahdollisuudet konsortioyhteistyöhön lisenssimaksujen pienentämiseksi ja yhteisen, mahdollisesti kansallisen, kirjastokortin käyttöönottamiseksi.*
- *Korkeakoulut järjestävät yhteisesti kirjastoalan täydentävää koulutusta.*

Korkeakoulujen välistä yhteistyötä tehostetaan kalliiden tutkimuslaitteiden hankinnassa sekä tilojen käytössä erityisesti Turku Science Parkin alueella¹⁵.

- *Korkeakoulut tehostavat luonnontieteen ja tekniikan alan laboratorioden yhteiskäyttöä.*
- *Korkeakoulut kehittävät edelleen yhteistyötä laitteiden hankinnassa ja palveluiden tarjoamisessa sekä selvittävät yhteistyömahdollisuudet yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välillä.*
- *Korkeakoulut selvittävät mahdollisuudet Koneteknologiakeskuksen tutkimuksellisen orientaation vahvistamiseen.*

Turkulaiset korkeakoulut, muut julkisen sektorin toimijat kuten Turun kaupunki sekä ICT-klusterin yritykset tekevät yhteistyötä alueen toimijoiden ICT-infrastruktuurin kehittämiseksi ja tehostamiseksi. Yhteistyön tuloksena on luotu maan laajin julkinen WLAN-verkko SparkNet, jota yhteistyön osapuolet mukaan lukien korkeakouluopiskelijat voivat käyttää veloituksetta. Yhteistyötä ICT-alalla tiivistetään erityisesti IT-palvelujen tuottamisessa ja käyttämisessä.

- *Tietotekniikassa selvitetään konsortioyhteistyön mahdollisuudet lisenssimaksujen alentamiseksi.*

VIITTEET

¹ Terveysalan alueellisessa yhteistyössä Turun yliopisto vastaa lääketieteen, hammaslääketieteen ja terveystieteen perustutkinto- ja tieteellisestä ja ammatillisesta jatkokoulutuksesta. Åbo Akademi huolehtii ruotsinkielisestä farmaseuttikoulutuksesta. Turun ammattikorkeakoulu tarjoaa terveysalan suomenkielistä ammattikorkeakoulutusta Turussa ja Salossa ja Yrkeshögskolan Sydväst ruotsinkielistä koulutusta terveydenhuollossa ja hoitotyössä. Turun kauppakorkeakoulu sekä Turun ammattikorkeakoulu osallistuvat terveysalan liiketoimintaosaamisen ja yritystoiminnan kehittämiseen. Sosiaalialan alueellisessa koulutusyhteistyössä Turun yliopisto kouluttaa suomenkielisiä ja Åbo Akademi ruotsinkielisiä psykologeja sekä sosiaalipolitiikan, sosiaalityön ja sosiologian asiantuntijoita. Turun ammattikorkeakoulu puolestaan toteuttaa sosionomien, fysioterapeuttien ja toimintaterapeuttien koulutukseen sekä alan soveltavaan tutkimukseen ja palvelutyöhön. Yrkeshögskolan Sydvästissä annetaan ruotsinkielistä sosiaalialan ammattikorkeakoulutusta. Turun yliopisto ja Åbo Akademi toteuttavat yhteistyössä Tampereen yliopiston kanssa logopediakoulutusta.

² Sosiaalialan osaamiskeskustoimintaa koordinoi Oy Vasso Ab, joka kokoaa ja yhdistää sosiaalialan asiantuntemusta ja kehittämistarpeita sekä käynnistää sosiaalialan kehittämistoimintaa. VASSO edistää seudullista ja maakunnallista yhteistyötä sekä vahvistaa käytännön työn, tutkimuksen ja koulutuksen yhteyksiä. Yhtiön perustivat maakunnan suurimmat kaupungit ja kunnat sekä yliopistot ja Palveluverkkosäätiö. Oy Vasso Ab:n osakkaiden kokonaismäärä on 44, joista kuntia on 35. Toimintaa johtaa hallitus, jossa ovat edustettuina Turun kaupunki, Turun yliopisto, Åbo Akademi, Turun ammattikorkeakoulu sekä seutukunnat. Ruotsinkielisellä alueella vastaavaa toimintaa organisoivat det finlandsvenska kompetenscentret för sociala områden, johon Yrkeshögskolan Sydväst ja Åbo Akademi osallistuvat.

³ Esim. Lounais-Suomen ympäristökeskus, Lounais-Suomen vesiensuojeluyhdistys, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, Metsähallitus, Pyhäjärvi-Instituutti, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Pro-Saaristomeri, Varsinais-Suomen Agenda ja Union of Baltic Cities -yhteistyöverkosto.

⁴ Turun yliopiston ja Åbo Akademin ympäristöalan vahvuutena on laaja-alainen tutkimus, joka ulottuu molekyyllitason tarkastelusta ekosysteemeihin ja geoinformatiikkaan. Ympäristötutkimuksessa painottuvat myös oikeustieteelliset ja yhteiskuntatieteelliset, kuten kaupunkitutkimuksen, humanistiset, luonnonfilosofiset ja eettiset näkökulmat. Åbo Akademin ekologisen ympäristötutkimuksen kohdealueena on erityisesti saaristo ja Itämeri. Prosessikemian ja laitetekniikan koulutuksessa ja tutkimuksessa edistetään ympäristöystävällisemmän teknologian kehitystä ja sovellutusta. Turun ammattikorkeakoulu tarjoaa kala- ja ympäristötalouden, yhdyskunta- ja ympäristötekniikan sekä kestävän kehityksen koulutusta, tutkimusta ja kehittämistoimintaa. T&K-toiminnan yhtenä painopisteenä on ympäristö. Yrkeshögskolan Sydväst antaa ruotsinkielistä kestävän kehityksen koulutusta. Turun kauppakorkeakoulussa toimiva Tulevaisuuden tutkimuskeskus tekee mm. tulevaisuus skenaariotyötä kestävän kehityksen näkökulmasta.

⁵ Turun yliopistossa on edustettuna maan laajin taide- ja kulttuuriaineiden kokonaisuus. Åbo Akademi tarjoaa kulttuuri- ja taidealojen ruotsinkielistä laajaa koulutusta ja tutkimusta. Turun ammattikorkeakoulun taideakatemia antaa maan monipuolisinta ammattikorkeakoulutason opetusta sekä täydennys- ja jatkokoulutusta. Yrkeshögskolan Sydvästin vahvuutena on ruotsinkielinen kulttuurituotantokoulutus. Humanistinen ammattikorkeakoulu erikoistuu kulttuuripalveluiden tuotantoon ja yrittäjyyteen ja Diakonia-ammattikorkeakoulu viestinnän koulutukseen.

⁶ Yhteiskuntavastuu (vastuullinen yritystoiminta, Corporate Social Responsibility) rakentuu organisaation sosiaalisen, taloudellisen ja ympäristöön liittyvän vastuullisuuden varaan. Yhteiskuntavastuu nousi julkisuuteen 1990-luvun lopulla ja laajensi näkökulman taloudellisesta vastuusta ensin ympäristönäkökohtiin ja siitä edelleen sosiaaliseen vastuuseen. Tänäpäin noin 650 organisaatiota yli 50 maassa raportoi yhteiskuntavastuullisesta toiminnastaan Global Reporting Initiativen (GRI) syksyllä 2002 julkaiseman kestävän kehityksen ohjeiston mukaisesti. GRI on saavuttanut kansainvälisesti laajan hyväksynnän alan standardina. Yhteiskuntavastuuajattelun periaatteet ja raportointi leviävät alihankkijaketjujen ja kansainvälisen ja kansallisen sääntelyn kautta (ks. esim. EU, YK, KTM MONIKA) myös

pieniin ja keskisuuriin yrityksiin sekä julkiselle sektorille.

⁷ Vastuullisen liiketoiminnan keskus (www.tukkk.fi/cereb). TuKKK:ssa ollut tarjolla Ympäristöekonomin opintokokonaisuus (nyk. nimeltään Vastuullisen liiketoiminnan opintokokonaisuus) vuodesta 2000 lähtien.

⁸ Itämeren maiden opetusministerit hyväksyivät 24.1.2002 koulutusta koskevan kestävä kehityksen ohjelman ”An Agenda 21 for Education in the Baltic Sea Region – Baltic 21E”.

⁹ Diakonia-ammattikorkeakoulun Turun toimipiste erikoistuu kansalaisvaikuttamisen koulutukseen.

¹⁰ Pilottina on toiminut Salossa harjoitusyrityshanke, johon osallistuvat kaikki Turun AMK:n ensimmäisen vuoden opiskelijat sekä TY:n ohjelmistotuotannon FM-opiskelijat. Toimintaa on levitetty Turkuun, ja sitä tehostetaan vuonna 2006 valmistuvassa ICT-talossa korkean osaamisen aloilla.

¹¹ Turun kauppakorkeakoulu osallistuu alan kansalliseen ja kansainväliseen tutkimusyhteistyöhön. TuKKK on European Network for Social and Economic Research -verkoston jäsen ja laatii EU:n komissiolle pk-yritysten vuosikatsausta (European Council for Small Business and Entrepreneurship). PK-instituutissa sijaitsee ECSB European Council for Small Business and Entrepreneurship -sihteeristö. TuKKK on mukana myös GEM-tutkimuksessa (Global Entrepreneurship Monitor). Turun ammattikorkeakoulu osallistuu keskeisellä panoksella Suomen ammattikorkeakoulujen yrittäjyysverkostoon (Finpin) ja West Finland Business Accelerator Networkiin.

¹² Turun seutu erottuu valtakunnallisesti alueellisen paikkatietoyhteistyön innovaatiokeskuksena. Turun yliopisto, Varsinais-Suomen liitto ja Lounais-Suomen ympäristökeskus ovat vakiinnuttaneet aluesuunnittelua sekä paikkatietoalan tutkimusta, koulutusta ja työmarkkinoita tukevan Lounaispaikka-verkoston (www.lounaispaikka.fi), johon myös muiden turkulaisten korkeakoulujen on mahdollista liittyä. Lisäksi Turun yliopisto, Turun kaupunki ja ICT Turku kehittävät yhteistyössä kansalaisvaikuttamisen työkaluja paikkatietotekniikoita käyttäen.

¹³ Paikkatietolainaamo (www.paikkatietolainaamo.fi) on hallituksen tietoyhteiskuntaohjelmaan liitettävä valtakunnallinen tutkimusta ja tuotekehitystä edistävä palvelu, jonka Turun yliopisto toteuttaa Paikkatietoasiain neuvottelukunnan pyynnöstä.

¹⁴ Turun alueen valtakunnallisesti merkittävää tietopalvelualan osaamiskeskittymää vahvistava 2003 käynnistetty korkeakoulukirjastojen yhteistyö ICT-alueella. Turun yliopiston kirjasto ja Åbo Akademis bibliotek tarjoavat molemmat käytettäväksi vapaakappalekokoelmat, jotka ovat Kansalliskirjaston jälkeen maan täydellisimmät. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kirjastojen elektroniset kokoelmat tarjoavat tieteenaloitain kattavan pääsyn uusimpaan kansainväliseen tieteelliseen tietoon ja julkaisuihin. Turussa koulutetaan merkittävä osa maan kirjasto- ja tietopalvelualan ammattilaisista. Korkeakoulut tekevät yhteistyötä alueen organisaatioiden ja yritysten kanssa ja tuottavat tietopalvelualan tieteellistä tutkimusta sekä alueellisia T&K-palveluja.

¹⁵ Turun yliopiston ja Åbo Akademin kesken on pitkään harjoitettu yhteistyötä kalliiden tutkimuslaitteiden hankinnassa (kemian laitelaboratorio, biotekniikan keskus, PET-keskus). Vuonna 2006 valmistuu ICT-talo, jonne sijoituvat Turun yliopiston, Åbo Akademin ja Turun ammattikorkeakoulun sekä Kupittaaan lukion ICT-alan koulutus.

¹⁶ Turun yliopisto johtaa kahta Suomen Akatemian huippuyksikköohjelmaa, Miehen lisääntymiserveys ja Evoluutiogenetiikka ja -fysiologia, ja on mukana Bio- ja nanopolymeerien Globaalin hallinnon tutkimuksen Kasvien signaloinnin tutkimuksen ja Genomitiedon hyödyntämisen huippuyksiköissä. Lisäksi Turun yliopisto on mukana kahdessa Suomen Akatemian tutkimusohjelmassa: ORIGINS (syrjäytyminen varhaislapsuudessa) sekä Sosiaalinen pääoma ja luottamusverkostot. Åbo Akademiilla on kaksi huippuyksikköä: Formaalit menetelmät ohjelmointitekniikassa, Prosessikemian keskus sekä kolmas, Varhaisen juutalaisen ja kristillisen ideologian muodostumisen tutkimusyksikkö, yhdessä Helsingin yliopiston kanssa.

TURKULAISET KORKEAKOULUT

Turun yliopisto

Turun yliopisto perustettiin vuonna 1920, ja se on Suomen toiseksi suurin yliopisto. Yliopistossa oli vuonna 2004 noin 15 600 tutkinto-opiskelijaa ja työntekijöitä yli 2 700.

Turun yliopiston tiedekunnat ovat humanistinen tiedekunta, matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta, yhteiskuntatieteellinen tiedekunta, oikeustieteellinen tiedekunta, kasvatustieteiden tiedekunta ja lääketieteellinen tiedekunta. Vuonna 2004 näistä tiedekunnista valmistui 1084 maisteria ja 144 tohtoria. Kuuden tiedekunnan lisäksi yliopistossa on 10 erillislaitosta. Opetusta Turun yliopisto antaa Turun lisäksi myös Salossa, Porissa ja Raumalla.

Turun yliopisto on monialainen tiedeyhteisö, jonka tutkimuksen vahvuusaloja ovat biotieteet, kulttuurinen vuorovaikutus ja integraatio, matemaattinen tutkimus, oppiminen ja opetus sekä tähtitiede ja avaruustutkimus. Uusia painopistealoja ovat sosiaaliin innovaatioihin tähtäävä tutkimus ja materiaalitieteisiin liittyvä tutkimus.

Turun ammattikorkeakoulu

Turun ammattikorkeakoulu on yli 8 000 opiskelijan ja 700 asiantuntijan monialainen yhteiskuntavastuullinen koulutusyhteisö, joka tarjoaa työelämää ja yrittäjyyttä palvelevaa ja kehittävää koulutusta, T&K-työtä sekä organisaatioiden kokonaisvaltaista kehittämistä Varsinais-Suomessa.

Turun AMK aloitti toimintansa Turun väliaikaisena teknillisenä ammattikorkeakouluna vuonna 1992, ja sen toiminta vakinaistettiin vuonna 1997. Varsinais-Suomen väliaikainen ammattikorkeakoulu ja Turun AMK fuusioituivat v. 2000. Turun AMK:lla on tänään 13 toimipistettä, joista kuusi sijaitsee Turun ulkopuolella Paraisilla, Salossa, Raisiossa, Uudessakaupungissa, Mynämäellä ja Loimaalla. Maakunnallisten toimipisteiden koulutustarjonta vastaa alueen elinkeinoelämän tarpeisiin. Opiskelijamäärällä mitattuna Turun AMK on maan suurin ammattikorkeakoulu.

Turun AMK:ssa on edustettuna seitsemän koulutusala eli yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala, kulttuuriala, luonnontieteiden ala, luonnonvara- ja ympäristöala, matkailu-, ravitsemis- ja talousala, tekniikan ja liikenteen ala sekä sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala.

Turun kauppakorkeakoulu

Elinkeinoelämän aloitteesta v. 1950 perustettu Turun kauppakorkeakoulu (TuKKK) on liiketoimintaosaamisen kehittämiseen, yrittäjyyden edistämiseen ja tulevaisuuden hahmottamiseen erikoistunut kauppatieteellinen yliopisto. Kauppatieteellisen koulutuksen kentässä TuKKK on yksi maan suurimmista toimijoista. Vuonna 2004 TuKKKsta valmistui 211 maisteria ja 15 tohtoria.

TuKKK:n kansainvälisesti tunnustettu tutkimustoiminta tähtää käytännön liike-elämän kehittämiseen. Paitsi korkeatasoisen tutkimustiedon ja osaavan työvoiman tuottajana, TuKKK toimii alueellaan myös monipuolisena yhteiskunnallisena vaikuttajana.

Åbo Akademi

Suomen ainoa ruotsinkielinen yliopisto, Åbo Akademi, perustettiin Turkuun vuonna 1918. Åbo Akademin säätiö ylläpiti yliopistoa siihen asti, kun se valtiollistettiin vuonna 1981. Åbo Akademilla on kansallinen tehtävä ruotsin kieltä taitavien henkilöiden kouluttajana maan tarpeisiin ja suomenruotsalaisten alueiden kehityksen edesauttajana. Åbo Akademiassa opiskelee vuosittain noin 7 200 opiskelijaa, ja sen henkilökunta muodostuu noin 1 300 työntekijästä. Åbo Akademiassa toimii seitsemän tiedekuntaa, jotka ovat humanistinen tiedekunta, kasvatustieteellinen tiedekunta, kemiallis-tekniikka tiedekunta, matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta, taloudellis-valtiotieteellinen tiedekunta, teologinen tiedekunta sekä yhteiskunta- ja hoitotieteellinen tiedekunta. Vuonna 2004 Åbo Akademiasta valmistui 489 maisteria ja 66 tohtoria.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Turun yksikkö

Diakonia-ammattikorkeakoulu (Diak) on noin 3000 opiskelijan ammattikorkeakoulu, joka muodostuu kahdeksasta koulutusyksiköstä. Koulutusohjelmia ovat hoitotyö, sosiaaliala, viittomakieli ja viestintä. Diak perustettiin vuonna 1996 ja vakinaistettiin vuonna 2000.

Diakin Turun yksikön koulutusohjelmia ovat viestintä ja viittomakieli. Viestinnän koulutusohjelmasta valmistutaan viestintäkasvattajiksi tai toimittajiksi sähköisen median (radio, televisio, verkko) palvelukseen. Viittomakielentulkin tutkinnon suorittaneet työskentelevät tulkkeina tai viittomien opettajina.

Diakin Turun yksikkö tekee monipuolista yhteistyötä työelämätahojen ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa. Yksikkö myös osallistuu useisiin kansainvälisiin koulutus- ja kehitysprojekteihin.

Diakonia-ammattikorkeakoulun toiminnassa on keskeistä eettisesti vahvan yhteiskunnallisen koulutuksen kehittäminen. Lisäksi Diakin erityistehävänä on toimia kirkon alan kouluttajana ja kehittäjänä koko maassa.

Yrkeshögskolan Sydväst

Yrkeshögskolan Sydväst perustettiin vuonna 1996 ja vakinaistettiin 1.8.1999. Sydvästin kaksi suurta toimiyksikköä ovat Tammisaaressa ja Turussa, pienemmät sijaitsevat Espoossa, Helsingissä ja Karjaalla. Yrkeshögskolan Sydvästiä ylläpitää Ab Utbildning Sydväst, jonka sisällä ammattikorkeakoulu toimii itsenäisenä yksikkönä.

Yrkeshögskolan Sydvästissä on 1900 kirjoilla olevaa opiskelijaa 18 eri koulutusohjelmassa. Varsinais-Suomen alueella toimivat seuraavat koulutusohjelmat: Liiketalous, Muotoilu, Kansalaistoiminta ja nuorisotyö, Matkailu, Merenkulku sekä Sosiaaliala ja Terveystieteet. Opetuskielenä on ruotsi ja useissa koulutusohjelmissaan Yrkeshögskolan Sydväst tarjoaa ainoana Suomessa alan opetusta ruotsin kielellä.

Ammattikorkeakoulun yhteydessä Tammisaaressa toimii tutkimus- ja kehitysinstituutti Aroonia, joka on Åbo Akademin ja Yrkeshögskolan

Sydvästin yhdessä ylläpitämä. Koko ammattikorkeakoulua yhdistävänä johtoajatuksena on *Rannikkoseutujen kestävä kehitys*. Tähän päämäärä tähdätään kaikissa koulutusohjelmissa samoin kuin siinä läheisessä tutkimus- ja kehittämissyhteistyössä, jota ammattikorkeakoulu harjoittaa vaikutusalueensa toimijoiden kanssa. Saaristo- ja rannikkoseutujen ekologisen herkkyyden vuoksi ympäristökysymykset nivoutuivat luonnolliseksi osaksi opintoja.

Ammattikorkeakoulu noudattaa Ab Utbildning Sydvästin lukkoon lyömää ympäristöohjelmaa, jonka tavoitteena on ympäristöjärjestelmän sertifiointi vuoden 2005 aikana.

Humanistinen ammattikorkeakoulu

Humanistinen ammattikorkeakoulu on valtakunnallinen, verkostomainen ammattikorkeakoulu, joka toimii humanistisella ja kasvatusalalla sekä kulttuurialalla.

Sen koulutusohjelmia ovat kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma, kulttuurituotannon koulutusohjelma ja viittomakielentulkin koulutusohjelma. Humakin 12 koulutusyksikön verkosto kattaa koko maan Turusta Joutsenoon, Kauniaisista Tornioon. Ammattikorkeakoulun hallinto ja tukitoimiin liittyvät palvelut ovat Helsingissä.

Humak korostaa toiminnassaan ihmisten välistä vuorovaikutusta. Sen pieni ja joustava organisaatio luo mahdollisuudet yhteistyöverkostoille yli maantieteellisten alueiden ja koulutusalojen sekä valtakunnalliset yhteydet työelämään, korkeakoulukenttään ja kansalaisyhteiskuntaan. Humakista valmistuu kulttuurituottajia (AMK), viittomakielentulkkeja (AMK) ja yhteisöpedagogeja (AMK). Opiskelijoita on noin 1200, henkilökuntaa 120. Kulttuurialan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa kaavaillaan aloitettavaksi vuonna 2007. Sitä suunnitellaan yhdessä muiden alan koulutusta antavien tahojen kanssa.

Kulttuurituotannon koulutusohjelma toimii neljällä paikkakunnalla, Joutsenossa, Kauniaisissa, Korpilahdella ja Turussa. Koulutusohjelman maantieteellinen jaakantuminen mahdollistaa alueellisten vahvuustekijöiden huomioimisen

osana ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyötä. Kulttuurituottajia tarvitaan kulttuuritapahtumissa, järjestöissä, kulttuuri- ja taideprojektien vetäjänä sekä kulttuurihallinnossa. Tältä pohjalta kukin yksikkö on luonut omat painopistealueensa, joiden hyödyntäminen ja kehittäminen palvelevat koulutusohjelman yhteistä koulutuksellista näkemystä. Joutsenon koulutusyksikössä on erityisenä painopistealueena festivaali- ja tapahtumaosaaminen sekä kuvataiteen tuottaminen, Kauniaisten yksikössä kirjallisuuteen ja teatteriin liittyvät toiminnot, Korpi-

lahdella paikalliskulttuuria ja elokuvia koskettavien tapahtumien tuottaminen sekä Turussa kulttuurikasvatukselliselta ja viestinnälliseltä pohjalta lähtevien kulttuuristen toimintojen toteuttaminen. Koulutusohjelman tutkimus- ja kehitystyön tavoitteena on tuottaa aluetta palvelevia, kansallisesti ja kansainvälisesti arvokkaita koulutuksellisia ja toiminnallisia innovaatioita, joiden pohja on ammattikorkeakoulussa toteutettavassa, kulttuurituotantoa koskettavassa, soveltavassa tutkimustyössä.

LOUNAINEN SUOMI KORKEAKOULUJEN TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ

Turkulaisten korkeakoulujen keskeisenä toiminta-alueena on lounainen Suomi, erityisesti Varsinais-Suomi. Varsinais-Suomeen kuuluu viisi seutukuntaa, jotka ovat Turun, Salon ja Loimaan seutukunnat sekä Vakka-Suomi ja Turunmaa. Maakunta voidaan jakaa rannikon teollisuus- ja palveluyöhykkeeseen, pohjoispuolen maatalousseutuun ja eteläpuolella sijaitsevaan saaristoon.

Väestö

Varsinais-Suomi on väestömäärältään Suomen kolmanneksi suurin maakunta. Varsinais-Suomessa asuu noin 454 000 asukasta, joista 26 000 (5,8 %) on ruotsinkielisiä. Maakunta on Suomen pienikuntavaltaisista kunnista kahdeksan on alle 1000 ja yli puolet alle 3000 asukkaan kuntia. Maakuntakeskus Turku on yli 175 000 asukkaallaan Suomen viidenneksi suurin kaupunki.

Väestön määrä on viimeisen kymmenen vuoden aikana kasvanut muuttovoiton ansiosta. Varsinais-Suomen maakuntasuunnitelman mukaan maakunta on jatkossakin väestöltään kasvava ja vuoteen 2025 mennessä maakunnassa asuu noin 480 000 asukasta. Muuttajat tulevan pääosin maan muista osista, mutta viime aikoina myös ulkomaalaisten määrä on kasvanut. Äidinkieltään muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea puhuvia on lähes 13 000 ja ulkomaalaisia noin 11 200.

Maakunnan sisällä muutto suuntautuu pääasiassa Turun seudulle Turun kaupungin ympäristökuntiin sekä Salon seudulle. Loimaan seudun väestökehitys on kääntynyt maltilliseen kasvuun. Vakka-Suomen ja Turunmaan väestöpako on puolestaan hidastunut.

Maakunnan ikärakenteessa painottuu vanhempien ikäluokkien osuus. Väestö harmaantuu ja huoltosuhde heikkenee nopeasti vuodesta 2006 lähtien suurten ikäluokkien siirtyessä eläkkeelle. Jo nyt maamme suurista kaupungeista Turussa on ylivoimaisesti eniten eläkeläisiä: joka neljäs turkulainen on eläkkeellä. Vaikein tilanne on Varsinais-Suomen reuna-alueiden maaseutumaisissa kunnissa, jotka menettävät jatkuvasti työikäistä väestöään. Joissakin kunnissa vanhusten määrä tulee lähes kaksinkertaistumaan seuraavan 15 vuoden aikana.

Varsinais-Suomen työllisyystilannetta leimaa elinkeinoelämän nopea alueellinen rakenneuutos, jolloin samanaikaisesti on sekä rakenteellista työttömyyttä että kasvavaa työvoimapulaa.

Väestön koulutustaso on hieman koko maan keskiarvoa heikompi. Työikäisestä väestöstä lähes 80 prosentilla on peruskoulun jälkeinen tutkinto. Korkeasti koulutettuja on eniten Turun seudulla, jonka väestön koulutustaso on koko maan keskiarvoa korkeampi.

Varsinais-Suomessa toimii seitsemän korkeakoulua, joista kolme on tiedekorkeakouluja ja neljä ammattikorkeakouluja. Ammattikorkeakouluista kolme toimii verkostomaisesti myös muissa maakunnissa. Korkeakouluissa opiskelee yli 35 000 opiskelijaa.

Elinkeinorakenne

Varsinais-Suomen elinkeino- ja työpaikkarakenteessa palvelujen osuus on lähes kaksi kolmasosaa (64 %), jalostuksen osuus 30 % ja maa- ja metsätalouden noin 4 %. Työpaikkarakenteeltaan Varsinais-Suomi on yksi Suomen keskeisimmistä maatalous- ja teollisuusalueista. Teollisuuden osuus on 1990-luvun alusta lähtien laskenut hitaasti. Bioalat sekä sähkötekninen teollisuus, erityisesti elektroniikkateollisuus ovat vallanneet jalansijaa perinteiseltä metalliteollisuudelta. Maatalouden osuus on pienentynyt palvelusektorin osuuden kasvaessa. Yhä useampi palvelualan työpaikka syntyy terveydenhuoltoon sekä liike-elämää tukeviin palveluihin.

Elinkeinorakenne vaihtelee seutukunnittain. Turku–Salo-akselille on kehittynyt korkean teknologian osaamiskeskittymä. Turku on alueen johtava korkeakoulutuksen ja tutkimuksen keskus, jonne myös teollisuus ja keskeiset palvelut keskittyvät. Merkittäviä teollisuuden aloja on meriteknologiaan tukeutuva metalliteollisuus sekä bioala. Salon seutu on maan johtava elektroniikkatuotannon keskus. Loimaa on maakunnan maatalousvaltaisinta aluetta, jossa metalli-

teollisuuden ja pienyrittäjyyden rooli on vahvaa. Vakka-Suomi on metalli- ja elintarviketeollisuuden tuotantoaluetta. Turunmaa keskittyy matkailuun, alkutuotantoon ja pienteollisuuteen.

T & K-työn panostukset

Tutkimus- ja kehittämistoimintaan käytettiin vuonna 2002 yhteensä 607 miljoonaa euroa, joka oli 12,6 % koko maan T&K-toiminnan menoista. Salon seudulla käytettiin koko maassa eniten resursseja T&K-toimintaan asukaslukuun suhteutettuna. Turkulaisten kolmen tiedekorkeakoulun yhteenlaskettu ulkopuolinen rahoitus oli vuonna 2004 noin 89 miljoonaa euroa, mikä vastaa noin puolta Helsingin yliopiston ulkopuolisesta rahoituksesta. Varsinais-suomalaisille tiedekorkeakouluille suunnatut Suomen Akatemian, EU:n ja yritysten rahoitusosuudet ovat kasvaneet 2000-luvulla, Tekesin rahoitus on puolestaan vähentynyt.

Suomen Akatemia rahoitti vuonna 2004 turkulaisten korkeakoulujen tutkimusprojekteja ja huippuyksikköjä¹⁶ lähes 22 miljoonalla eurolla. Teknologian kehittämiskeskuksen Tekesin korkeakouluille ja tutkimuslaitoksille suunnatusta rahoituksesta 7 % eli yli 11 miljoonaa euroa kohdentui Varsinais-Suomessa toteutettaviin projekteihin. Tekesin yrityksille suunnatusta T&K-rahoituksesta Varsinais-Suomen osuus oli 12 prosenttia eli yli 27 miljoonaa euroa. EU:n tutkimusrahoitusta korkeakoulut saivat lähes 7 miljoonaa euroa (koko maa 72 milj. euroa).

JULKISET ALUETOIMIJAT

Keskeisiä julkishallinnon aluetoimijoita ovat kaupunkien ja kuntien ohella Varsinais-Suomen liitto, TE-keskus, lääninhallitus, seutukuntien kehittämiskeskukset ja Turku Science Park.

Länsi-Suomen lääninhallitus toimii valtion yleis- ja erityishallintoviranomaisena Länsi-Suomen läänissä. Lääninhallitus hoitaa oikeushallintoon, pelastus- ja poliisihallintoon, opetus- ja kulttuurihallintoon sekä liikunta- ja nuorisotoimeen, maa- ja metsätaloushallintoon, liiken-

nehallintoon, kuluttaja-, kilpailu- ja elintarvikehallintoon sekä sosiaali- ja terveyshallintoon liittyviä tehtäviä. Lääninhallitus ohjaa alaistaan valtion paikallishallintoa, arvioi asianomaisten ministeriöiden ohjauksessa alueellisesti toimialansa peruspalveluja sekä sovittaa yhteen valmiuslaissa tarkoitettua poikkeusoloihin varautumista. Lääninhallitus toimii alueellisena rahoittajana opetusministeriön hallinnonalaan kuuluvissa EU-hankkeissa.

Varsinais-Suomen liitto toimii aluekehitysviranomaisena sekä maakunnan suunnittelu- ja edunvalvontaorganisaationa. Varsinais-Suomen liitto vastaa mm. maakunnan ohjelmapoliitiikasta. Liitto myöntää rahoitusta ohjelmien mukaisille elinkeinoelämää tukeville kansallisille hankkeille, osaamiskeskus- ja aluekeskusohjelmille sekä EU-hankkeille. Liiton johdolla toimiva maakunnan yhteistyöryhmä koordinoi kaikkia aluekehittämistoimia ja ohjaa Varsinais-Suomen osaamiskeskuksen toimintaa. Maakunnan yhteistyöryhmä on lakisääteinen, säännöllisesti kokoontuva ja koko maakunnan kattava eri sidosryhmien muodostama yhteistyöfoorumi.

Varsinais-Suomen työvoima- ja elinkeinokeskus (TE-keskus) on yritys- ja elinkeinotoimintaa sekä työllisyyttä edistävä ja kehittävä valtion palvelukeskus. TE-keskus ennakoii ja seuraa Varsinais-Suomen työ- ja elinkeinoelämän muutoksia toimialakohtaisesti sekä edistää asiakkaittensa ja alueensa kilpailukykyä, kehitystä ja hyvinvointia monipuolisen neuvonnan, koulutuksen ja rahoituksen keinoin. TE-keskus koordinoi työministeriön ja kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalaan kuuluvaa EU-rahoitusta.

Seutukuntien kehittämiskeskukset ovat elinkeinoelämän asiantuntija- ja palveluorganisaatioita, joiden tavoitteena on luoda toiminta-alueellaan edellytyksiä uusien yritysten synty-

miselle ja olemassa olevien kannattavalle kasvulle. Seutukuntien kehittämiskeskukset koordinoivat alueensa aluekehittämistyötä, toimivat seutukuntien edunvalvojina sekä edistävät alueensa elinkeinoelämän kilpailukykyä ja toimintaedellytyksiä yhteistyössä muiden aluehallintoviranomaisten kanssa. Seutukuntien kehittämiskeskuksia ovat Turun seudun kehittämiskeskus TAD Centre, Loimaan seutukunnan kehittämiskeskus, Turunmaan seutu ry, Salon seudun kehittämiskeskus sekä Vakka-Suomen kehittämiskeskus ja Ukipolis. Näistä aluekeskuksia ovat Turku, Salo, ja Vakka-Suomi. Seutukokeilun piirissä ovat Loimaan seutu ja Turunmaa.

Varsinais-Suomen bio- ja ICT-alojen toimintaedellytysten kehittämisestä vastaavat **Turku Science Park Oy:n** tytäryhtiöt, Turun Biolaakso Oy ja ICT Turku Oy. Turku Science Park Oy:n pääomistaja on Turun kaupunki. Turku Science Parkissa toimii liki 300 yritystä ja organisaatiota. Turku Science Park Oy tytäryhtiöineen koordinoi Varsinais-Suomen osaamiskeskusohjelman toteutusta. Osaamiskeskus kehittää maakunnan vahvuuksia painopistealoilla, joita ovat biomateriaalit, diagnostiikka ja lääkekehitys, ICT (tieto- ja viestintätekniikka), kulttuurituotanto ja digitaalinen sisältötuotanto sekä materiaalien pintatekniikka (metalli- ja meriteollisuus sekä puunjalostus ja graafinen teollisuus).